



Heidy Purga
Kultuuriministeerium

Teie: 15.05.2025 nr 1-11/563-1

Meie: (kuupäev digiallkirjas) nr 1.4-2/1375-1

Rahvaraamatukogu seaduse eelnõu kooskõlastamine

Austatud proua Purga

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium kooskõlastab rahvaraamatukogu seaduse eelnõu, kui arvestatakse järgmiste märkustega.

1. Eelnõu § 4 lõike 4 kohaselt võib valdkonna eest vastutav minister määrusega kehtestada täpsemad tingimused rahvaraamatukogude võrgu loomiseks, kui lähtuda § 4 lõikes 3 toodud järgmistest näitajatest: paikkonna elanike arvust, paikkonna asustustihedusest ja -struktuurist ning kohalike elanike vajadustest. Kas see tähendab, et ministri määrusega võib näiteks määrata raamatukogude arvu, mis on sõltuvuses elanike arvust või asustustihedusest ning tekkida olukord, kus kohalik omavalitsus ei saa rahvaraamatukogude teenusvõrku ise kujundada? Kuna täpsemad tingimused ei ole piiritletud, võivad ministri määrusega seatavad tingimused omada kohaliku omavalitsuse võrgustiku kujundamisele suurt mõju ja seetõttu tuleks need sätestada juba eelnõus.

2. Eelnõu § 4 lõike 6 kohaselt peab kohaliku omavalitsuse üksus kirjalikult teavitama Kultuuriministeeriumit vähemalt üks kuu enne kohaliku omavalitsuse volikogu otsuse tegemise kavandatavat tähtpäeva. Rõhutame, et enne kohaliku omavalitsuse volikogu otsuse tegemist ei ole raamatukogu sulgemine kindel, seega tuleks Kultuuriministeeriumit teavitada lõplikult kohaliku omavalitsuse volikogu otsusest.

3. Juhime tähelepanu, et eelnõu § 5 lõike 1 teine lause on jäänud poolikuks. Seletuskirjas on märgitud, et mõeldud oli, et väikestes kohalikes omavalitsustes nagu näiteks Kihnu, Ruhnu ja Vormsi vallas võib pidada haruraamatukogude rahvaraamatukogu. Rõhutame, et lähtuma ei peaks ainult omavalitsuse elanike arvust, vaid ka asustuse kompaktsusest. Näiteks linnalise asustusega kohalikud omavalitsused nagu Loksa, Keila, Rakvere, Võru ja Viljandi linn (mitteammendav loetelu) ei peaks samuti asutama haruraamatukogusid. Teeme ettepaneku täiendada § 5 lõike 1 esimest lauset, et rahvaraamatukogu struktuur koosneb keskraamatukogust ja vajaduse korral haruraamatukogust.

4. Eelnõu § 6 lõikes 2 nähakse ette kord maakonnaraamatukogude nimetamiseks. Eelnõu § 26 kohaselt loetakse rahvaraamatukogu seaduse jõustumisel maakonnaraamatukogudeks rahvaraamatukogud, mis on maakonnaraamatukogudeks nimetatud enne rahvaraamatukogu seaduse jõustumist. Kuna maakonnaraamatukogud tegutsevad 2026. aasta lõpuni, siis antud § 6 lõikes 2 toodud korda ei ole plaanis rakendada, mistõttu teeme ettepaneku säte eelnõust välja jätta. Arvestades maakonnaraamatukogude lühikest tegevusaega eelnõu 1. juulil 2026

kavandatava jõustumise järgselt, ei näi otstarbekas hakata maakonnaraamatukogusid ümber korraldama.

5. Eelnõu § 7 lõike 1 kohaselt kehtestab rahvaraamatukogu põhimääruse kohaliku omavalitsuse volikogu, kuulates eelnevalt ära rahvaraamatukogu nõukogu arvamuse. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 35 lõike 2 teise lause kohaselt toimub hallatava asutuse põhimääruse, struktuuri ja koosseisu kinnitamine ning muutmine kohaliku omavalitsuse volikogu poolt kehtestatud korras. Teeme ettepaneku eelnõus samuti sätestada, et rahvaraamatukogu põhimäärus kehtestatakse kohaliku omavalitsuse volikogu sätestatud korras, kuulates eelnevalt ära rahvaraamatukogu nõukogu arvamuse.

6. Eelnõu § 9 lõikes 2 sätestatakse, et kui nõuetele vastavaid raamatukogutöötajaid ei leita, võib raamatukogutöötajaks määrata ka töötaja, kellel on valmisolek omandada vajalik haridus või kutsekvalifikatsioon nominaalse õppeaja jooksul. Jääb ebaselgeks kuivõrd on hinnatud, kas see võib muutuda piiravaks väikeste haruraamatukogude avatud hoidmisel, arvestades, et haruraamatukogud on avatud vaid mõnedel päevadel ning seal töötavad osakoormusega raamatukogutöötajad?

7. Eelnõu § 13 lõike 3 punkti 1 alusel kavandatakse toetada riigieelarvest osaliselt rahvaraamatukogudele väljaannete soetamist. Eelnõu rakendusaktides on ette nähtud ka toetuse arvutamise alused, mille kohaselt lähtutakse elanike arvust ja eelnõus toodud koefitsientidest. Teeme ettepaneku eraldada riigieelarvelised vahendid omavalitsustele osana tulubaasist (suurendades vastavalt nende tulumaksu ja tasandusfondi laekumist). Analoogselt on 2025–2027 koalitsioonileppes võetud eesmärk kohaliku omavalitsuse otsustusõiguse suurendamiseks hariduse valdkonnas tagada autonoomia rahaliste vahendite osas ning vähendada hariduse rahastamise killustatust ja sellega seonduvat bürokraatiat. Selleks viiakse sihtotstarbelised haridustoetused (välja arvatud õpetajate palgatoetus) alates 2027. aastast kohalike omavalitsuste tuludesse. Samast põhimõttest saab lähtuda ka teiste püsivate kohalikele omavalitsusele suunatud toetuste osas.

8. Eelnõu § 16 lõike 3 kohaselt peab rahvaraamatukogu korraldama elanikele, kes tervisliku seisundi tõttu ei ole võimelised raamatukogu külastama, tasuta koduteenininduse. Eelnimetatud sättes ei ole tervislikku seisundit piiritletud. Eelnõu § 18 lõige 3 reguleerib puudega isikule eriomaste andmete töötlemist, kuid säte ei sea seda piirangut.

9. Eelnõu § 18 lõike 7 kohaselt tuleb seadusliku esindaja andmed kustutada lugeja isikuandmete kustutamisel või esindusõiguse lõppemisel. Juhime tähelepanu, et raamatukogu ei pruugi teada esindusõiguste lõppemisest, kui seotud isik ei teavita sellest raamatukogu.

10. Eelnõu § 25 kohaselt tuleb rahvaraamatukogude põhimäärused viia eelnõuga vastavusse 2027. aasta 1. jaanuariks. Teeme ettepaneku täiendada eelnimetatud sätet, et rahvaraamatukogu seaduse (RT I, 13.03.2019, 127) alusel kehtestatud kohaliku omavalitsuse üksuse määrused kehtivad kuni eelnõu alusel vastu võetud määruste jõustumiseni, kuid mitte kauem kui 2026. aasta 31. detsembrini.

11. Eelnõuga kaasnevad mitmed olulised, valdavalt positiivsed mõjud regionaalarengule, muutes teenuse osutamise üle Eesti paindlikumaks ja mitmekülgsemaks, samuti luues eeldused raamatukogu ning teiste kohalike teenuste kättesaadavuse parandamiseks.

Eelnõu seletuskirja VI osas „Seaduse mõjud” on regionaalarengu mõju kirjeldatud siiski võrdlemisi pealiskaudselt üksikute lausetega, piirdudes eelkõige üle Eesti paraneva teenuse kättesaadavuse ja kvaliteedi äramärkimisega.

Teeme ettepaneku üle vaadata regionaalarenguga seotud mõju kirjeldus ja tuua muuhulgas täiendavalt välja, milliseid piirkondi mõjutab eelnõu erineval moel (sealhulgas teenuste ja töövõimaluste kättesaadavuse, valiku ja kvaliteedi ning kohalike kogukondade arengu osas) ning hinnata kas ja mil moel võivad eelnõuga kaasnevad muudatused mõjutada üldisi piirkondade vahelisi arengu erinevusi Eestis (näiteks rahvastiku muutuse ja inimeste elukvaliteedi osas). Soovitame siinjuures lähtuda ka mõjude määratlemise kontrollküsimumstiku 9. mõjuvaldkonnast (regionaalarengu, sealhulgas linna-, maa- ja rannapiirkondadele avalduvate mõjude kohta).

Samuti palume hinnata, kas ja millisel määral võivad mõnevõrra kasvavad nõuded raamatukogutöötajatele, vaatamata kavandatud leevendusmeetmetele, mõjutada raamatukogutöötajate kättesaadavust ning selle kaudu töövõimalusi mõnes piirkonnas, kus nõuetele vastavat tööjõudu võib olla leida raskem.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Hendrik Johannes Terras
Regionaal- ja põllumajandusminister

Kaie Kungas
5885 1370 kaie.kungas@agri.ee

Eedi Sepp
5918 1550 eedi.sepp@agri.ee

Margit Rum
625 6280 margit.rum@agri.ee